

1. Resultaten van het onderzoek

1.1 Respons

De gegevens voor het onderzoek zijn verzameld door middel van een schriftelijke vragenlijst. Deze vragenlijst is verstuurd naar mantelzorgers die bekend zijn bij MEE, Pluspunt en Bureau informele zorg. Daarnaast zijn vragenlijsten verstuurd naar mantelzorgers die bekend zijn bij het WMO loket. In totaal zijn 1600 vragenlijsten verstuurd en hebben 258 respondenten een volledig ingevulde vragenlijst teruggestuurd.

In deze rapportage zijn de resultaten weergegeven in percentages en aantallen. Bij het vaststellen van de percentages zijn de personen die de betreffende vragen niet hebben ingevuld niet meegerekend. De gegevens worden in tabellen gepresenteerd. Doordat in het rapport afgeronde percentages zijn gepresenteerd, tellen de percentages niet altijd op tot exact 100%.

1.2 Mantelzorggroepen

Zoals aangegeven in voorgaande hoofdstukken, worden de volgende groepen mantelzorgers onderscheiden.

- Jonge mantelzorgers: thuiswonende kinderen en jongeren in de leeftijd van 12 tot 25 jaar die mantelzorg verlenen aan inwonende familieleden.
- Allochtone mantelzorgers: mantelzorgers die een andere etnische achtergrond hebben dan de mantelzorgers van Nederlandse origine. Hieronder worden personen verstaan die zelf of van wie een van beide ouders in het buitenland is geboren. Voor dit onderzoek is gekeken naar allochtonen met een niet-westerse achtergrond.
- Werkende mantelzorgers
- Mantelzorgers die zorg verlenen aan een GGZ patiënt
- Mantelzorgers die zorg verlenen aan iemand die beperkt is. Hiertoe behoren dementen, chronisch zieken, terminaal patiënten, mensen met een verstandelijke beperking, mensen met hersenletsel, ouderen met beperkingen en invaliden.

Onderstaande tabel geeft per groep het aantal en het percentage respondenten weer dat aan het vragenlijstonderzoek heeft deelgenomen. Zoals blijkt uit de tabel, hebben jonge mantelzorgers niet aan het onderzoek deelgenomen. In totaal hebben 16 personen met een niet-westerse achtergrond aan het onderzoek deelgenomen. De samenstelling van deze groep is zeer divers (onder andere Turks, Surinaams, Antilliaans, Irakees, Iranes, Armeniërs, Indonesiërs).

Ruim één op drie mantelzorgers (36%) behoort tot de groep werkende mantelzorgers en 11% zorgt voor een GGZ patiënt. De grote meerderheid van de mantelzorgers (92%), zorgt voor iemand die lichamelijk beperkt is.

Tabel 1: Aantal respondenten per groep mantelzorgers

Soort mantelzorger (meerdere per respondent mogelijk)	Percentage (aantal)
Jonge mantelzorger	0
Allochtone mantelzorger	6% (n=16)
Werkende mantelzorg	36% (n=90)
Geeft mantelzorg aan GGZ patient	11% (n=29)
Geeft mantelzorg aan iemand die lichamelijk beperkt is	92% (n=238)

Tabel 2 geeft een overzicht van enkele achtergrondkenmerken van de mantelzorgers. De tabel bevat gegevens over de totale groep respondenten. Daarnaast zijn de gegevens weergegeven voor drie van de vijf onderscheiden groepen mantelzorgers, namelijk werkende mantelzorgers, mantelzorgers die zorg verlenen aan een GGZ patiënt en mantelzorgers die zorg verlenen aan iemand die lichamelijk beperkt is. Voor de groep niet-westerse allochtonen is het aantal respondenten te laag om aparte percentages te presenteren. Opgemerkt dient te worden dat de groepen elkaar deels overlappen: zo kan één respondent bijvoorbeeld zowel tot de groep werkende mantelzorgers als tot de groep mantelzorgers voor GGZ patiënten behoren. Voor de groep mantelzorgers voor mensen met een lichamelijke beperking geldt dat de resultaten in grote lijnen overeenkomen met de totale groep respondenten. Dit komt doordat de grote meerderheid van de respondenten tot deze groep behoort (92%).

Uit de tabel is af te lezen dat de totale groep mantelzorgers voor 62% uit vrouwen bestaat. Voor de groepen werkende mantelzorgers en mantelzorgers aan GGZ patiënten ligt dit percentage nog iets hoger, deze groepen bestaan voor circa driekwart uit vrouwen. Het grootste deel van de mantelzorgers is ouder dan 40 jaar, ruim één op de tien is zelfs ouder dan 80 jaar. Zoals kan worden verwacht, is de groep werkende mantelzorgers jonger. Het grootste deel van deze groep is tussen de 41 en 60 jaar oud. Ook de groep mantelzorgers die voor een GGZ patiënt zorgt is gemiddeld wat jonger.

Voor de totale groep mantelzorgers geldt dat 43% voor een echtgenoot of partner zorgt. Werkende mantelzorgers blijken vaak voor schoon(ouders) te zorgen en de groep die voor een GGZ cliënt zorgt, bestaat voor meer dan de helft (55%) uit personen die voor een kind zorgt.

Tabel 2 Achtergrondkenmerken mantelzorgers

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Geslacht				
Man	38%	27%	24%	38%
Vrouw	62%	73%	76%	62%
Leeftijd mantelzorger				
20 t/m 40	8%	11%	21%	7%
41 tm/60	40%	71%	50%	40%
61 t/m 80	41%	17%	25%	42%
80 plus	11%	0%	4%	11%
Geeft mantelzorg aan*				
Echtgenoot/partner	43%	21%	35%	43%
Kind	21%	28%	55%	19%
Schoonouders	27%	44%	24%	28%
Andere familieleden	8%	10%	7%	8%
Buren, vrienden, kennissen	6%	8%	3%	6%

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

Tabel 3 bevat enkele achtergrondkenmerken van de zorgontvangers. Ruim één op de tien zorgontvangers (13%) is jonger dan 18 jaar en ruim één op de drie (37%) is ouder dan 80 jaar. Ruim de helft van de zorgontvangers (56%) woont bij de mantelzorg in huis, voor de mantelzorgers voor een GGZ patiënt is dat driekwart.

Tot slot bevat de tabel gegevens over de gezondheidssituatie van de persoon die mantelzorg ontvangt. De meeste respondenten hebben hierbij meerdere antwoorden aangekruist.

Tabel 3 Achtergrondkenmerken zorgontvangers

	Totale groep N=258	Werkende Mantel- zorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Leeftijd zorgontvanger				
jonger dan 18 jaar	13%	20%	41%	12%
19 tot 50 jaar	10%	13%	14%	9%
51 tot 80 jaar	41%	32%	28%	41%
ouder dan 80 jaar	37%	34%	17%	38%
Woont bij mantelzorg in huis	56%	46%	76%	55%
Gezondheidsituatie*				
Chronisch ziek	56%	45%	14%	59%
Verstandelijke beperking	15%	27%	35%	16%
Dement	13%	10%	10%	13%
Hersenletsel	12%	10%	3%	13%
GGZ patiënt	12%	19%	100%	7%
Ouderdom	8%	12%	3%	8%
Invalide/slecht ter been	7%	7%	0%	7%
Terminaal patiënt	1%	2%	0%	1%

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

Tabel 4 geeft achtergrondinformatie over de duur en de aard van de mantelzorg. Uit de tabel is onder andere af te lezen dat ruim één kwart van de mantelzorgers al meer dan 10 jaar zorg verleent (17% 11 tot 20 jaar en 10% langer dan 20 jaar). Voor de groep mantelzorgers die voor een GGZ patiënt zorgt, is dat zelfs 61%. Ook de werkende mantelzorgers verlenen deze zorg vaak al lange tijd.

Circa één op de tien mantelzorgers verleent deze zorg incidenteel. Ruim één op de vijf mantelzorgers (22%) heeft aangegeven dat zij dit meer dan 40 uur per week doen. Een groot deel van deze groep heeft op de vragenlijst een opmerking geplaatst als 'dag en nacht', '24 uur per dag' en '7 dagen per week'.

Meest genoemde activiteiten zijn begeleiding of vervoer, het bieden van gezelschap, troost of afleiding en het regelen van de administratie en geldzaken. Deze drie activiteiten worden alle drie door meer dan 70% van de mantelzorgers verricht.

Tabel 4 Soort mantelzorg, duur mantelzorg en aantal uur per week mantelzorg

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Duur mantelzorg				
korter dan 1 jaar	4%	2%	4%	4%
1 tot 3 jaar	26%	26%	18%	26%
4 tot 5 jaar	17%	14%	4%	18%
6 tot 10 jaar	26%	24%	14%	27%
11 tot 20 jaar	17%	25%	50%	17%
Langer dan 20 jaar	10%	9%	11%	9%
Aantal uur per week dat respondent mantelzorg geeft				
incidenteel	9%	9%	19%	8%
1-5 uur per week	20%	26%	15%	20%
6-10 uur per week	16%	24%	7%	17%
11-20 uur per week	18%	12%	26%	17%
21-40 uur per week	15%	9%	7%	16%
meer dan 40 uur per week	22%	20%	26%	23%
Activiteiten mantelzorg*				
begeleiding en of vervoer	83%	86%	69%	84%
regeling geldzaken administratie	73%	73%	76%	72%
gezelschap troost afleiding	71%	77%	72%	72%
hulp bij huishouding	59%	56%	55%	60%
klaarmaken warme maaltijden	43%	41%	41%	43%
persoonlijke verzorging	39%	38%	45%	40%
medische verzorging	33%	36%	38%	34%

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

1.2.2 Belasting en knelpunten

Bijna één kwart van de mantelzorgers (24%) vindt het moeilijk om het geven van mantelzorg te combineren met andere verplichtingen en 4% vindt dit zelfs erg moeilijk.

Bijna de helft van de mantelzorgers voelt zich enigszins belast, 28% geeft aan zich tamelijk belast te voelen en 8% voelt zich zwaar belast tot overbelast.

Tabel 5 Ervaren belasting

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Combineren met andere verplichtingen (bijvoorbeeld gezin)				
erg makkelijk	2%	2%	0%	2%
makkelijk	10%	9%	7%	10%
niet makkelijk, niet moeilijk	49%	54%	39%	50%
Moeilijk	24%	24%	32%	23%
erg moeilijk	4%	6%	11%	4%
niet van toepassing	12%	6%	11%	11%
Mate waarin men zich belast voelt				
niet of nauwelijks belast	17%	13%	10%	17%
enigszins belast	47%	52%	48%	47%
tamelijk zwaar belast	28%	26%	21%	28%
zeer zwaar belast	5%	4%	14%	5%
overbelast	3%	4%	7%	3%

Aan de groep werkende mantelzorgers is gevraagd in hoeverre zij het moeilijk vinden om werk en mantelzorg te combineren. Hierop antwoordde 21% dit moeilijk te vinden en 7% dit erg moeilijk te vinden.

In de vragenlijst is voor een zestal onderwerpen gevraagd of dit voor de respondent een knelpunt is. Tabel 6 geeft de beantwoording hierop weer. Hieruit blijkt dat de afhankelijkheid van de zorgontvanger het grootste knelpunt is. Ook is het voor veel mantelzorgers lastig om zich steeds aan te moeten passen aan de gezondheidssituatie van degene die wordt verzorgd.

Daarnaast gaf 69% van de respondenten nog aan een ander knelpunt te ervaren. De volgende knelpunten zijn door meerdere respondenten genoemd:

- Verliezen van vrijheid
- Financiële problemen (bijvoorbeeld vervoerskosten)
- Rompslomp/bureaucratie voor aanvragen van voorzieningen
- Eigen gezondheid

Een totaal overzicht van de knelpunten die hier genoemd werden is te vinden in bijlage .

Tabel 6 Ervaren knelpunten

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Degene die wordt verzorgd is erg afhankelijk van de mantelzorger	53%	51%	59%	53%
Steeds aanpassen aan gezondheidssituatie	45%	50%	61%	45%
Geen tijd voor hobby's of sociale contacten	38%	41%	48%	37%
Niet goed geïnformeerd door professionals of behandelaars over behandelingsmogelijkheden	9%	9%	10%	8%
Niet goed geïnformeerd door professionals of behandelaars over lichamelijke toestand	7%	7%	14%	7%
Niet goed geïnformeerd door professionals of behandelaars over verloop van de ziekte	6%	6%	10%	6%

1.2.3 Conclusie

De vragenlijst is verspreid onder mantelzorgers die bekend zijn bij de instellingen die ondersteuning bieden aan mantelzorgers. De groep jonge mantelzorgers heeft in het geheel niet deelgenomen aan het onderzoek. Dit zou kunnen betekenen dat zij niet zijn benaderd voor het onderzoek omdat zij nog niet in beeld zijn bij de instellingen. Het zou ook kunnen betekenen dat zij wel zijn benaderd maar niet hebben deelgenomen. Duidelijk is dat het van belang is om extra energie te steken in het bereiken en benaderen van deze specifieke groep. Een tweede groep mantelzorgers betreft de groep niet-Westerse allochtonen. Zes procent van de respondenten behoort tot deze groep. Van de totale bevolking in Leiderdorp behoort 10% tot de groep niet-Westerse allochtonen (bron: CBS, statline). Hoewel het percentage respondenten iets onder dit percentage ligt, lijkt de groep allochtone mantelzorgers toch redelijk in beeld te zijn bij de gemeente. Zeker gezien het gegeven dat niet-Westerse allochtonen over het algemeen minder geneigd zijn om mee te doen met vragenlijst onderzoek. Ruim één derde van de respondenten behoort tot de groep werkende mantelzorgers, ruim één op de tien mantelzorgers zorgt voor een GGZ patiënt en de overgrote meerderheid behoort tot de groep mantelzorgers die voor iemand met een beperking zorgt.

Circa zes op de tien respondenten is vrouw en de helft van de respondenten is ouder dan 60 jaar, 10% is zelfs ouder dan 80 jaar. Men zorgt vooral voor de partner of echtgenoot (43%), gevolgd door kinderen (27%) of (schoon)ouders (21%). Circa de helft (56%) van de respondenten woont in huis bij degene die wordt verzorgd. Ruim één kwart van de mantelzorgers verleent deze zorg al meer dan 10 jaar. Een aanzienlijk deel van de respondenten voelt zich belast, voor circa één op de drie (36%) is dit tamelijk belast tot overbelast. Ook geeft één kwart van de respondenten aan het moeilijk te vinden om de mantelzorg te combineren met andere verplichtingen zoals het gezin. Van de werkende mantelzorgers vindt bijna één op de drie het moeilijk om werk en mantelzorg te combineren. Veel mantelzorgers kampen met specifieke problemen. De afhankelijkheid van degene die de zorg ontvangt, is het meest genoemde knelpunt. Ook is het voor veel mantelzorgers lastig om zich steeds aan te moeten passen aan de gezondheidssituatie van de zorgontvanger.

1.3 De basisfuncties

In deze paragraaf zullen eerst de belemmeringen worden beschreven die mantelzorgers bij externe ondersteuning ervaren en

1.3.1 Belemmeringen om externe ondersteuning te vragen

Allereerst is gevraagd of men wel eens belemmeringen ervaart om externe (professionele) ondersteuning aan te vragen. Dit blijkt voor 42% van de respondenten het geval te zijn. De meest genoemde belemmering is dat men onvoldoende weet over de mogelijkheden. Ook geven veel respondenten aan dat degene die wordt verzorgd geen hulp van anderen accepteert.

Daarnaast noemen 10 respondenten een andere belemmering. Deze staan weergegeven in bijlage 1.

Tabel 7 Ervaren belemmeringen

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Belemmeringen				
Ervaart geen belemmering	58%	58%	54%	59%
Ervaart wel belemmering	42%	42%	46%	41%
Belemmeringen die zijn genoemd (aantallen)*				
Weet onvoldoende over de mogelijkheden	33x	13x	7x	30x
Degene die wordt verzorgd accepteert geen hulp van anderen	32x	11x	5x	27x
Schuldgevoel	29x	5x	3x	27x
Aanbod sluit niet aan op behoefte	20x	8x	2x	18x
Eerdere negatieve ervaringen	20x	6x	2x	17x

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

1.3.2 Informatie

Tabel 8 geeft weer van welke instellingen men informatie over mantelzorgondersteuning heeft ontvangen. Activite, het Wmo-loket en de huisarts blijken de belangrijkste bron voor informatie over mantelzorgondersteuning te zijn. Ook Pluspunt en MEE worden door een aanzienlijk deel van de respondenten genoemd.

Daarnaast hebben 31 respondenten aangegeven op een andere manier informatie te hebben ontvangen. Bijlage 1 geeft een overzicht van de antwoorden die hier gegeven zijn.

Tabel 8 Informatie ontvangen over mantelzorgondersteuning*

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Informatie ontvangen				
Heeft geen informatie ontvangen	24%	26%	21%	25%
Heeft wel informatie ontvangen	76%	74%	79%	75%
Organisatie waarvan men informatie heeft ontvangen (aantallen)*				
Activite	92x	30x	8x	87x
Wmo-loket	88x	27x	5x	82x
Huisarts	84x	23x	10x	76x
Pluspunt	67x	15x	7x	60x
Consulent MEE	37x	22x	9x	31x
Lotgenotencontact	15x	7x	2x	14x
Rivierenduinen/ggz	14x	4x	5x	11x
Dwarswatering (ontmoetingscentrum)	10x	2x	0x	9x
Mantelzorglijn	6x	0x	0x	6x
Consulent ouderenwerk	4x	2x	1x	4x
Gading (activiteitencentrum)	2x	2x	1x	2x
Nieuw buitenzorg	1x	1x	0x	1x

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

Ook is gevraagd of er bepaalde onderwerpen zijn waarover men meer informatie zou willen ontvangen (tabel 9). Ruim vier op de tien respondenten (42%) geven aan dat zij behoefte hebben aan meer informatie over minstens één onderwerp. Men heeft vooral behoefte aan informatie over zorgregelingen en over het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers.

Daarnaast hebben 7 respondenten aangegeven informatie over een ander onderwerp te willen ontvangen. Dit staat weergegeven in bijlage 1.

Tabel 9: Onderwerpen waarover men meer informatie zou willen

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Informatiebehoefte				
Heeft geen behoefte aan informatie	58%	52%	48%	59%
Heeft wel behoefte aan informatie	42%	48%	52%	41%
Wil informatie over (aantallen)*				
Zorg regelingen voor degene aan wie zorg wordt verleend	60x	17x	5x	58x
Ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers	50x	20x	6x	47x
Mogelijkheden om betaalde arbeid en zorg te combineren	14x	11x	4x	12x
Ziekten en beperkingen	9x	5x	3x	6x

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

1.3.3 Emotionele ondersteuning

De behoefte van mantelzorgers gaat soms verder dan een luisterend oor. Een van de basisfuncties is daarom het bieden van emotionele ondersteuning door professionals. Deze ondersteuning kan bestaan uit individuele gesprekken of uit groeps gesprekken.

Ruim één kwart van de respondenten (26%) geeft aan als mantelzorger in de afgelopen 12 maanden emotionele ondersteuning te hebben gekregen van professionals, 11% heeft dit niet gekregen maar heeft hier wel behoefte aan en 62% heeft dit niet gekregen en heeft hier ook geen behoefte aan (tabel 10). Degenen die emotionele ondersteuning hebben ontvangen, kregen dit vooral van de huisarts. Ook Pluspunt en Activite spelen hier een belangrijke rol.

Naast de organisaties die in onderstaande tabel zijn weergegeven, noemden 17 respondenten een andere organisatie. Een overzicht hiervan staat weergegeven in bijlage 1.

Tabel 10: Emotionele ondersteuning

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Emotionele ondersteuning in de afgelopen 12 maanden				
Niet ontvangen, wel behoefte	11%	11%	24%	11%
Niet ontvangen, geen behoefte	62%	66%	38%	63%
Wel ontvangen	26%	23%	38%	26%
Heeft emotionele ondersteuning ontvangen van (aantallen)*				
Huisarts	27x	4x	0	26x
Pluspunt	18x	2x	1x	16x
Activite	13x	0x	1x	11x
Wmo-loket	9x	1x	0	8x
Rivierenduinen/GGZ	8x	2x	3x	6x
Dwarswatering	5x	1x	0	5x
MEE	4x	3x	1x	4x
Lotgenotencontact	2x	1x	0	2x
Mantelzorglijn	1x	0x	0	1x

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

1.3.4 Educatie

Mantelzorgers kunnen gebaat zijn bij voorlichting en training. In de vragenlijst is gevraagd of men voorlichting heeft ontvangen over de ziekte van degene die men verzorgt (tabel 11) en of men voorlichting of training heeft gekregen over het gebruik van bepaalde hulpmiddelen (tabel 12).

Uit tabel 11 is af te lezen dat 46% van de respondenten voorlichting heeft gekregen over de ziekte en 9% geen voorlichting heeft gekregen maar hier wel behoefte aan heeft. Degenen die voorlichting hebben kregen, kregen dit vooral van de huisarts (52 respondenten).

Ook hebben veel mantelzorgers (45 respondenten) van iemand anders voorlichting gekregen. Dit betrof voor het merendeel de behandelend arts uit het ziekenhuis of de specialist. Een totaal overzicht van de antwoorden die hier zijn gegeven, is te vinden in bijlage 1.

Tabel 11: Voorlichting over de ziekte

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Voorlichting gekregen in de afgelopen 12 maanden				
Niet ontvangen, wel behoefte	9%	9%	17%	9%
Niet ontvangen, geen behoefte	45%	47%	52%	45%
Wel ontvangen	46%	44%	31%	46%
Heeft voorlichting ontvangen van (aantallen)*				
Huisarts	52x	12x	2x	50x
Pluspunt en of Activite	16x	5x	1x	15x
Wmo -loket	11x	3x	0x	11x
Rivierenduinen/GGZ	9x	2x	3x	6x
Dwarswatering	6x	2x	0x	5x
Mantelzorglijn	2x	0x	0x	2x
Lotgenotencontact	2x	0x	0x	2x
Nieuw buitenzorg	2x	2x	0x	2x
Consulent MEE	1x	1x	0x	1x
Consulent ouderenwerk	1x	1x	0x	1x

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

Tabel 12 geeft weer hoeveel mensen voorlichting of een praktische training hebben gekregen over het juiste gebruik van hulpmiddelen. Ruim één op de tien respondenten (12%) geeft aan geen voorlichting te hebben gekregen maar hier wel behoefte aan te hebben. Bijna één op de vijf respondenten (19%) heeft wel voorlichting gekregen, in de meeste gevallen was dit van het Wmo-loket. Ook de huisarts, Activite, werkcentrum Rhijnenburg en Pluspunt zijn relatief vaak genoemd.

Daarnaast geven 12 respondenten aan van iemand anders voorlichting of training te hebben gekregen. De antwoorden staan in bijlage 1.

Tabel 12: Voorlichting of training over omgang hulpmiddelen

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Voorlichting gekregen in de afgelopen 12 maanden				
Niet ontvangen, wel behoefte	12%	14%	10%	13%
Niet ontvangen, geen behoefte	69%	67%	72%	69%
Wel ontvangen	19%	19%	17%	19%
Heeft voorlichting ontvangen van (aantallen)*				
Wmo-loket	23x	9x	2x	21x
Huisarts	10x	2x	2x	8x
Activite	8x	3x	1x	7x
Werkcentrum Rhijnenburg	6x	3x	0x	6x
Pluspunt	5x	3x	1x	5x
Mantelzorglijn	2x	0x	0x	2x
Dwarswatering	2x	0x	0x	2x
Consulent GGZ	1x	0x	1x	0x
Consulent MEE	1x	1x	0x	1x
Lotgenotencontact	1x	0x	0x	1x

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

1.3.5 Respijtzorg

Drie op de tien mantelzorgers (29%) zijn bekend met de mogelijkheid van respijtzorg. Circa één kwart (26%) van de mantelzorgers geeft aan hier geen gebruik van te maken, maar hier wel behoefte aan te hebben. Zes procent maakt er wel gebruik van. In tabel 13 staat weergegeven van wie men respijtzorg heeft ontvangen.

Tabel 13: Respijtzorg

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Bekend met mogelijkheid van respijtzorg				
Ja	29%	28%	29%	30%
Nee	71%	72%	71%	70%
Gebruik				
Maakt wel eens gebruik van	6%	8%	17%	6%
Maakt geen gebruik, wel behoefte	26%	28%	29%	26%
Maakt geen gebruik en geen behoefte	68%	64%	54%	68%
Krijgt respijtzorg van (aantallen)*				
Pluspunt	3	2	-	2
Activite	3	2	2	3
Dwarswatering	2	1	-	1
Iemand die vanuit PGB wordt betaald	2	2	1	2
Leytenrode	2	-	-	2
Gemiva	2	-	-	2
MEE	1	-	1	1
Werkcentrum Rhijnenburg	1	1	1	1

* meerdere antwoorden per respondent mogelijk

1.3.6 Financiële tegemoetkoming

In de vragenlijst is eerst een algemene vraag gesteld of men een financiële tegemoetkoming voor (de kosten) voor de mantelzorg krijgt. Hierop antwoordt 15% van de respondenten een financiële tegemoetkoming vanuit het persoonsgebonden budget te krijgen. Negen procent ontvangt een andere tegemoetkoming, dit blijkt in de meeste gevallen om het mantelzorgcompliment te gaan.

Tabel 14: Tegemoetkoming in de kosten voor mantelzorgondersteuning

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Tegemoetkoming in de kosten voor mantelzorgondersteuning				
Via PGB	15%	15%	22%	14%
Andere tegemoetkoming*	9%	10%	11%	9%
Ontvangt niet, geen behoefte	41%	38%	37%	40%
Ontvangt niet, wel behoefte	35%	37%	30%	36%

* de meeste respondenten vermelden hier het mantelzorgcompliment

Vervolgens bevatte de vragenlijst enkele specifieke vragen over het mantelzorgcompliment. Ruim de helft van de respondenten (55%) is hiermee bekend. Van de respondenten die het mantelzorgcompliment kennen, heeft 67% het mantelzorgcompliment wel eens ontvangen. Daarnaast heeft 29% het niet ontvangen maar geeft aan hier wel behoefte aan te hebben. Bijna tweederde (62%) van de respondenten die bekend zijn met het mantelzorgcompliment verwacht dit in november te ontvangen.

Tabel 15: Mantelzorgcompliment (MZC)

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Bekendheid				
Wel bekend	55%	61%	71%	55%
Niet bekend	45%	39%	29%	45%
Heeft u het MZC ontvangen of zou u hier gebruik van willen maken				
Aantal respondenten*	N=132	N=52	N=19	N=122
Ja, heeft ontvangen	67%	64%	68%	65%
Nee, maar wel behoefte	29%	31%	32%	31%
Nee, geen behoefte	4%	6%	0%	4%
Ontvangt in november MZC				
Aantal respondenten*	N=132	N=52	N=10	N=122
Ja	62%	58%	47%	62%
Nee	23%	19%	21%	23%
Anders**	15%	23%	32%	15%

* deze vragen zijn alleen gesteld aan respondenten die bij voorgaande vraag hebben aangegeven bekend te zijn met het mantelzorgcompliment

** dit betreft voor het merendeel respondenten die aangeven dit niet te weten en enkele respondenten die aangeven het MZC in maart te ontvangen

1.3.7 Materiële hulp

Naast praktische en/of financiële steun kunnen mantelzorgers materiële hulp gebruiken. Vaak is deze materiële hulp primair gericht op een zorgbehoevende. Ruim de helft van de respondenten (57%) geeft een vorm van materiële hulp te ontvangen en nog eens 6% heeft hier de antwoordmogelijkheid 'anders' aangekruist. Dit blijkt vooral om mantelzorgers te gaan die hulp geven aan iemand die in een verzorgingshuis of verpleeghuis woont.

Tabel 16: ontvangen materiële hulp

	Totale groep N=258	Werkende Mantelzorgers N=90	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=29	Geeft zorg aan persoon met beperking N=238
Ontvangt materiële hulp	57%	61%	22%	59%
Ontvangt niet, geen behoefte	30%	29%	63%	28%
Ontvangt niet, wel behoefte	7%	6%	11%	7%
Anders *	6%	5%	4%	6%

* Dit betreft voor het merendeel respondenten die aangeven dat de betreffende persoon in een verpleeghuis of verzorgingshuis woont

1.3.8 Waardering mantelzorgondersteuning gemeente Leiderdorp

Tot slot is gevraagd om met een rapportcijfer aan te geven hoe tevreden men is met de mantelzorgondersteuning die men in de gemeente Leiderdorp krijgt. Een aanzienlijk deel van de respondenten (39%) heeft deze vraag niet beantwoord. Veel respondenten hebben hier een opmerking geplaatst zoals 'ik heb geen hulp gekregen' of 'niet van toepassing'. Van de respondenten die de vraag wel hebben beantwoord, geeft 85% een voldoende (minstens een zes) en het gemiddelde rapportcijfer bedraagt 6,7.

Tabel 17: rapportcijfer

	Totale groep N=158	Werkende Mantelzorgers N=45	Geeft zorg aan GGZ Patiënt N=20	Geeft zorg aan persoon met beperking N=146
Geeft voldoende	85%	82%	65%	86%
Gemiddelde cijfer	6,7	6,4	6,0	6,7

1.3.9 Conclusies

Basisfunctie informatie

De resultaten van het onderzoek onderstrepen het belang van een actieve manier van informatieverstrekking vanuit de gemeente en de diverse betrokken lokale partijen. Zo geeft 42% van de respondenten aan behoefte te hebben aan informatie over een bepaald onderwerp. Het gaat hierbij vooral om informatie over zorgregelingen en over het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. Bovendien geeft een aanzienlijk deel van de respondenten aan geen professionele hulp te vragen omdat men onvoldoende weet over de mogelijkheden.

Basisfunctie emotionele ondersteuning

Eén kwart van de respondenten geeft aan emotionele ondersteuning te hebben ontvangen en nog eens 11% geeft aan hier behoefte aan te hebben. Vooral de huisarts speelt hierbij een belangrijke rol.

Basisfunctie educatie

Bijna de helft van de respondenten heeft voorlichting gekregen over de ziekte van degene die wordt verzorgd en 19% heeft voorlichting of training gekregen over het omgaan met hulpmiddelen. Circa één op de tien respondenten heeft geen voorlichting gekregen terwijl men hier wel behoefte aan heeft (zowel over ziekten als over het gebruik van hulpmiddelen).

Basisfunctie respijtzorg

Er valt nog veel te verbeteren aan de bekendheid van de mogelijkheid van respijtzorg: slechts een derde van de mantelzorgers is bekend met deze mogelijkheid. Ook blijkt er een aanzienlijke groep mantelzorgers te zijn die aangeeft hier geen gebruik van te maken, maar hier wel behoefte aan te hebben (26% van de respondenten).

Financiële tegemoetkoming

Ook op het gebied van financiën is er sprake van een grote onvervulde behoefte onder de mantelzorgers. Zo heeft ruim één op de drie respondenten behoefte aan een financiële tegemoetkoming, maar ontvangt dit niet.

Van de respondenten is 55% bekend met het mantelzorgcompliment. Dit betekent dat bijna de helft hiervan niet op de hoogte is. Van de respondenten die het mantelzorgcompliment kennen, heeft het merendeel dit ook ontvangen.

Materiële ondersteuning

Meer dan de helft van de respondenten geeft aan een vorm van materiële hulp te ontvangen voor degene die men verzorgt. Een relatief klein deel van de respondenten geeft aan dit niet te ontvangen, terwijl daar wel behoefte aan is.

Waardering mantelzorgondersteuning door gemeente

Een aanzienlijk deel van de respondenten gaf aan geen cijfer te kunnen geven voor de mantelzorgondersteuning van de gemeente omdat zij dit nooit hebben ontvangen. De respondenten die wel een cijfer hebben gegeven, geven voor de overgrote meerderheid een voldoende. Het gemiddelde rapportcijfer komt uit op een 6,7. Deze bevindingen tonen aan dat er voor de gemeente nog veel ruimte voor verbetering is.

